

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

УДК 349.2

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-425-431

Олександр ГАВРИЛЕНКО[©]
доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна)

Станіслав ВАСИЛЬЄВ[©]
кандидат юридичних наук, доцент
(КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, м. Харків, Україна)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Розглянуто особливості правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників під час воєнного стану. Джерелом дослідження стали законодавчі й підзаконні акти, які регулюють особливості трудових відносин під час воєнного стану. Встановлено специфіку трудових відносин освітян під час воєнного стану. Визначено особливості правового регулювання робочого часу, часу відпочинку, оплати праці, специфіки прийому на роботу, припинення трудових відносин. Наголошено, що необхідно узгодити норми законодавчих актів, що регулюють трудові відносини працівників під час воєнного стану, та положення законодавства про освіту в Україні. Надано увагу тому, що варто розробити низку підзаконних актів для впровадження в життя норм законів про особливості праці освітян під час війни.

Ключові слова: педагогічний працівник, воєнний стан, трудові відносини, правове регулювання.

Постановка проблеми. Початок повномасштабної агресії російської федерації та запровадження воєнного стану в Україні позначилися на правовому регулюванні різних галузей суспільного життя. Забезпечення безпеки учасників освітнього процесу зумовило суттєві зміни в організації процесу навчання. Запровадження дистанційної форми навчання, необхідність переїзду багатьох здобувачів освіти й педагогів до інших регіонів потребують належного правового регулювання трудових відносин у галузі освіти. На цей час важко передбачити перспективи завершення бойових дій і скасування тих норм права, які регулюють трудові відносини під час воєнного стану. Вказані вище фактори зумовлюють актуальність вибраної теми наукового дослідження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблемам трудових відносин працівників підприємств і організацій, а також особливостям трудових відносин у галузі освіти присвячені численні наукові статті дослідників у галузі права. Окремі дослідники вивчали специфіку трудових відносин в умовах воєнного стану. Зокрема, Т. Г. Занфірова досліджувала забезпечення принципу

© О. Гавриленко, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5554-4919>
o.gavrylenko@karazin.ua

© С. Васильєв, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1470-4426>
Stas.vasilev.83@ukr.net

свободи праці в умовах воєнного стану [3, с. 77–80]. Дослідники К. Машков, О. Горностаї, Т. Товт вивчали особливості трудових відносин в умовах воєнного стану [6, с. 125–131]. Особливостям правового регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану присвятив свою статтю Р. Зварич [4, с. 202–207]. Отже, науковці періодично зверталися до проблем правового регулювання трудових відносин під час воєнного стану протягом минулого року.

Водночас проблеми правового регулювання трудових відносин освітян під час воєнного стану не знайшли належного відображення у наукових дослідженнях. Можна назвати тези доповіді Д. Онуфрієнко, присвячені державним гарантіям трудових прав педагогічних працівників в умовах воєнного стану [7, с. 604–607], але багато проблемних питань співвідношення спеціального законодавства про працю в умовах воєнного стану і галузевого освітнього законодавства залишаються не дослідженими.

Метою дослідження є з'ясування особливостей правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників України. Завдання дослідження полягають у встановленні особливостей прийому на роботу, звільнення, правового регулювання робочого часу і часу відпочинку, оплати праці в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Вторгнення військ російської федерації на територію України зумовило суттєві зміни у правовому регулюванні суспільних відносин у різних галузях державного управління та економіки. Згідно з Указом Президента України від 24 лютого 2022 року було запроваджено воєнний стан на всій території держави. Відповідно до указу допускаються обмеження окремих прав і свобод людини і громадянина, передбачені статтями 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України [8]. Варто зазначити, що у вказаних статтях Основного закону України закріплені такі права, як право на недоторканність житла, таємницю телефонних розмов, свободу пересування, свободу вираження поглядів і переконань, мирні зібрання, володіння, користування і розпорядження своєю власністю, підприємницьку діяльність, працю тощо [5]. Т. Занфірова вказує, що під час воєнного стану зазнає суттєвих обмежень право на свободу праці, запроваджуються можливість залучення працівників до трудової повинності [3, с. 77–80]. Отже, законодавчі норми і роздуми науковців підтверджують, що права людини і громадянина можуть зазнавати суттєвих обмежень під час воєнного стану. Саме тому треба проаналізувати, наскільки змінилися трудові відносини педагогічних працівників після запровадження воєнного стану.

Після запровадження воєнного стану набули чинності закони, які встановлюють особливості правового регулювання трудових відносин всіх працівників в Україні. Також встановлені окремі норми, які регулюють специфіку трудових відносин педагогічних працівників. Відповідно до Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (далі – Закон № 2136-IX) були внесені такі зміни в трудове законодавство України. Наприклад, можливість переведення працівника роботодавцем на іншу роботу без його згоди, збільшення нормальної тривалості робочого часу до 60 годин на тиждень замість 40 годин, обмеження щорічної відпустки тривалістю 24 календарні дні, можливість призупинення трудового договору. Водночас працівник може розірвати трудовий договір у той строк, в який він бажає, якщо підприємство, установа, організація перебуває в районі бойових дій [9]. Отже, перелік запроваджених змін є достатньо суттєвим. Важливо дослідити, наскільки вони вплинули на правове регулювання трудових відносин освітян. Треба проаналізувати, чи закріплені відповідні норми у галузевому законодавстві, що регулює освітній процес та трудові відносини педагогічних працівників.

Згідно із ч. 6 ст. 54 Закону України «Про освіту» відволікання педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників від виконання професійних обов'язків не допускається, крім випадків, передбачених законодавством [10]. Отже, залучення педагогічних працівників до інших видів робіт, крім освітнього процесу, допускається лише за певних умов. Водночас відповідно до ст. 3 Закону № 2136-IX передбачено можливість переведення працівників на іншу роботу для відвернення або ліквідації наслідків бойових дій [9]. Наведену норму варто вважати законодавчою підставою для відволікання педагогічних працівників від виконання професійних обов'язків саме для усунення наслідків бойових дій.

Варто нагадати, що відповідно до ст. 6 Закону № 2136-IX запроваджено збільшену тривалість робочого часу у розмірі 60 годин на тиждень [9]. Водночас зазначена норма не знайшла свого відображення у законодавстві, яке регулює трудові

відносини педагогічних працівників. Відповідно до ст. 30 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічне навантаження вихователя групи загального типу дитячого садочку встановлене у розмірі 30 годин на тиждень, вихователя групи інклюзивного або компенсуючого типу – 25 годин, а тривалість робочого часу асистента вихователя інклюзивної групи дорівнює 36 годинам [11]. Згідно зі ст. 72 Закону України «Про фахову передвищу освіту» робочий час викладачів таких закладів освіти повинен становити 36 годин на тиждень, а максимальне навчальне навантаження дорівнювати 720 годинам на рік. Викладачі здійснюють навчальну, методичну, інноваційну та організаційну роботу [12]. Відповідно до ст. 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» робочий час педагогічного працівника містить час, необхідний для виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією. Педагогічна діяльність у межах робочого часу становить 18 годин на тиждень [13]. Отже, галузеве законодавство містить довоєнні норми, які регулюють тривалість робочого часу педагогічних працівників. Освітнє законодавство не відображає жодних змін у тривалості робочого часу педагогічного працівника.

Як встановлено у ст. 12 Закону № 2136-IX, тривалість щорічної основної відпустки може бути обмежено за рішенням роботодавця до 24 календарних днів за поточний робочий рік. Варто проаналізувати норми законодавчих і підзаконних актів, які регулюють тривалість відпустки педагогічних працівників. Згідно із п. 16 ч. 1 ст. 54 Закону України «Про освіту» працівники освіти мають право на подовжену оплачувану відпустку [9]. Також чинною залишається Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам» від 14 квітня 1997 року [16]. Названий підзаконний акт регулює тривалість відпустки педагогічного працівника, він не скасований у зв'язку із запровадженням воєнного стану. Тож тривалість відпустки педагогічних працівників залишається довоєнною – 56 календарних днів.

Отже, окремі норми Закону № 2136-IX можуть бути застосовані для регулювання трудових відносин педагогічних працівників під час воєнного стану. Зокрема, щодо прискороженого звільнення в районі бойових дій, можливості залучення до виконання робіт з усунення наслідків обстрілів і пошкоджень майна. Водночас норми про збільшення робочого часу та скорочення строку відпустки не враховані у галузевому освітньому законодавстві.

Окремі науковці у галузі права висловлюють думку, що Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» під час війни має пріоритетну роль над іншими законодавчими актами, що регламентують роботу у різних сферах економіки [6, с. 130]. Д. Онуфрієнко вважає, що відповідно до норм Закону № 2136-IX тривалість робочого часу педагогічних працівників повинна становити 50 годин на тиждень, оскільки вони є працівниками зі скороченим робочим днем [7, с. 605]. Водночас ми підтримуємо думку, що збільшення тривалості робочого часу та скорочення тривалості відпусток, передбачене Законом № 2136-IX, повинно бути відображене у галузевому законодавстві, що регулює правовідносини у сфері освіти.

Оцінюючи норми вказаного вище Закону України, Р. Зварич наголошує, що війна стала формальним приводом для ухвалення антиконституційного Закону. Правове становище працівника зазнає дискримінації порівняно з правами роботодавця. І це в той час, коли фактично економіка держави не переведена на воєнну економіку. Закон не містить обмежень трудових прав, а встановлює їх ліквідацію зі зміною суті та змісту конституційних трудових прав працівників, що не відповідає міжнародному праву, Конституції України, КЗпП України, законам України, рішенням КСУ, принципу верховенства права [4, с. 206]. Можна погодитись із дослідником у тому, що норми Закону № 2136-IX суттєво обмежують трудові права працівника. На сьогодні вони зумовлені війною, але в майбутньому повинні бути обов'язково скасовані після закінчення бойових дій.

Необхідно звернути увагу на те, що Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» також встановлює низку особливостей трудових відносин працівників освіти під час воєнного стану. Наприклад, встановлено

організацію освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників, збереження місця роботи, середнього заробітку, здійснення виплати стипендії та інших виплат, передбачених законом. Педагогічні працівники, які внаслідок бойових дій були вимушені змінити місце проживання або робоче місце, повинні бути забезпечені гуртожитком та можливістю проводити заняття дистанційно, а у разі потреби – харчуванням. Виконання цього обов'язку покладається на органи місцевого самоврядування та органи управління освітою за новим місцем проживання педагогічного працівника [14]. Привертає увагу норма про збереження місця роботи і середнього заробітку педагогічного працівника. Можемо зробити висновок, що умови про призупинення трудового договору, встановлені Законом № 2136-IX, не поширюються на педагогічних працівників. Водночас виникає питання про можливість виконання норми про збереження місця роботи і середнього заробітку у разі пошкодження або руйнування будівлі закладу освіти, окупації території розташування цього закладу.

Окремою постановою уряду України встановлено право керівників закладів і установ, що фінансуються з державного бюджету, самостійно визначати розмір оплати часу простою працівників, але не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові тарифного розряду (посадового окладу) [1]. Наведена норма стосується також і правовідносин у сфері оплати праці педагогічних працівників. Д. Онуфрієнко наголошує, що для педагогічних працівників, які не можуть виконувати свої обов'язки у зв'язку із відсутністю доступу до мережі «Інтернет» або з інших підстав, законодавство повинно гарантувати необмежену тривалість відпустки за власний рахунок [7, с. 606]. Але ми дотримуємося думки, що у цьому випадку педагогічні працівники повинні отримувати дві третини тарифної ставки як за умов простою.

Впровадження окремих із перелічених норм законодавства у життя, на нашу думку, потребує ухвалення низки підзаконних актів. Зокрема, окремої постанови уряду про облік внутрішньо переміщених педагогічних працівників, розміри і вимоги до житла, яким вони забезпечуються, порядок доступу до мережі «Інтернет» для організації дистанційного освітнього процесу. Варто розробити спеціальні накази МОН України щодо регулювання трудової діяльності внутрішньо переміщених педагогічних працівників, ухвалити рішення органам місцевого самоврядування тих регіонів, до яких прибувають педагогічні працівники із районів бойових дій.

Необхідно визначитися щодо законності здійснення освітнього процесу у разі, якщо викладач перебуває за кордоном на час бойових дій в Україні. Постановою уряду України було обмежено дистанційну роботу державних службовців, якщо вони перебувають за кордоном. Такий вид роботи державного службовця допускається у разі оформлення службового відрядження [2]. Водночас педагогічні працівники не мають статусу державного службовця, хоча і отримують зарплату за рахунок коштів державного бюджету. Для правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників наведена норма не застосовується.

Певні нововведення у правовому регулюванні трудових відносин були запроваджені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин». Передбачено нові підстави для звільнення, зокрема смерть працівника або відсутність інформації про причини відсутності працівника на роботі протягом чотирьох місяців поспіль. Неможливість забезпечення роботою внаслідок знищення виробничих, технічних, організаційних умов і засобів внаслідок бойових дій є новою підставою для звільнення працівників. Вдосконалено правове регулювання дистанційної роботи [15]. Наведені зміни можуть стосуватися в тому числі і правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників. Зокрема, вказані норми можуть бути застосовані для вирішення питання про звільнення педагогічних працівників, які не з'являються на роботі або не виходять на зв'язок протягом чотирьох місяців поспіль.

Висновки. Напад російської федерації на територію України та оголошення воєнного стану вплинули на правове регулювання трудових відносин у різних галузях економіки та державного управління. Зміни у правовому регулюванні праці освітян виявилися в такому:

1. Можливість залучення до ліквідації наслідків бойових дій.
2. Запровадження дистанційної форми освітнього процесу.
3. Термінове звільнення працівника у той строк, в який він просить, у разі

перебування закладу освіти в районі бойових дій.

4. Необхідність оплати простою у розмірі двох третин тарифної ставки.

5. Збереження місця роботи та середньої заробітної плати.

6. Можливість звільнення працівника, який не з'являється на роботі протягом чотирьох місяців поспіль, не виходить на зв'язок, і відсутня інформація про його місце перебування.

7. Покладення на органи місцевого самоврядування обов'язку забезпечити внутрішньо переміщених педагогічних працівників гуртожитком, харчуванням та доступом до мережі «Інтернет».

Законодавство про особливості правового регулювання трудових відносин встановлює збільшення тривалості робочого часу та скорочення днів щорічної відпустки. Вважаємо, що у галузевому законодавстві, яке регулює освітній процес та трудові відносини освітян, варто передбачити норму про можливість збільшення робочого часу працівників освіти під час воєнного стану. Так само у галузевому законодавстві необхідно уточнити можливість зменшення щорічної відпустки працівників освіти, яка на сьогодні становить 56 календарних днів.

Подальші наукові дослідження означеної тематики можуть бути присвячені проблемам правового регулювання робочого часу, часу відпочинку та оплати праці педагогічних працівників під час воєнного стану. Можуть бути висловлені різні пропозиції науковців щодо співвідношення трудового законодавства та норм законодавства, яке регулює освітню галузь України в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Деякі питання оплати праці працівників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або догуються з бюджету, в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 № 221. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2022-%D0%BF#Text>.

2. Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2022 № 440. URL : [mu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-organizaciyi-roboti-derzhavnih-sluzhbovciv-ta-pracivnikiv-derzhavnih-organiv-u-period-voennogo-stanu-440](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-%D0%BF#Text).

3. Занфірова Т. Г. Забезпечення принципу свободи праці в умовах воєнного стану. *Підприємництво, господарство, право*. 2017. № 4. С. 77–80.

4. Зварич Р. В. Небезпечна «правова тенденція» у трудовому законодавстві України в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 202–207.

5. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/Text>.

6. Машков К. Є., Горностай О. Б., Товт Т. О. Особливості трудових відносин в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 1. С. 125–131.

7. Онуфрієнко Д. В. Державні гарантії трудових прав педагогічних працівників в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 червня 2022 р.)* / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 604–607.

8. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

9. Про організацію трудових відносин під час воєнного стану : Закон України від 15.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>.

10. Про освіту : Закон України від 05.09.2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

11. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.

12. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.

13. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.

14. Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану : Закон України від 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20/find?text>.

15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин : Закон України від 01.07.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>.

16. Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56

календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам : постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 № 346. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-97-%D0%BF#Text>.

Надійшла до редакції 09.12.2022

References

1. Деякі питання оплати праці працівників державних орханів, орханів місцевого самоврядування, підприємств, установ та орханізатсії, шхо фінансується або дотується з бюджету, в умовках воєнного стану [Some issues of remuneration of employees of state bodies, local self-government bodies, enterprises, institutions and organizations financed or subsidized from the budget, in conditions of martial law] : постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 № 221. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2022-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].
2. Деякі питання орханізатсії роботи державних службовців та працівників державних орханів у період воєнного стану [Some issues of organizing the work of civil servants and employees of state bodies during martial law] : постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2022 № 440. URL : [mu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-organizaciyi-roboti-derzhavnih-sluzhbovciv-ta-pracivnikiv-derzhavnih-organiv-u-period-voynenogo-stanu-440](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-%D0%BF#Text). [in Ukr.].
3. Zanfirova T. H. (2017) Zabezpechennia pryntsyphu svobody pratsi v umovakh voiennoho stanu [Ensuring the principle of freedom of labor under martial law]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo, pravo*. № 4, pp. 77–80. [in Ukr.].
4. Zvarych R. V. (2022) Nebezpechna «pravova tendentsiia» u trudovomu zakonodavstvi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [A dangerous «legal trend» in the labor legislation of Ukraine under martial law]. *Pravo i suspilstvo*. № 4, pp. 202–207. [in Ukr.].
5. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] від 28 червня 1996 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>. [in Ukr.].
6. Mashkov, K. E., Gornostay, O. B., Tovt, T. O. (2022) Osoblyvosti trudovykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of labor relations under martial law]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. №. 1, pp. 125–131. [in Ukr.].
7. Onufriienko D. V. (2022) Derzhavni harantii trudovykh prav pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh voiennoho stanu [State guarantees of the labor rights of pedagogical workers in the conditions of martial law]. *Yevropeiskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiiakh masshtabnoï viiskovoï ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia (do 25-richchia Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia» ta 175-richchia Odeskoi shkoly prava) : u 2 t. : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 17 chervnia 2022 r.) / za zah. red. S. V. Kivalova*. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», vol. 1, pp. 604–607. [in Ukr.].
8. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the introduction of martial law in Ukraine] : Ukaz Prezydenta Ukrainy від 24.04.2022 № 64/2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>. [in Ukr.].
9. Pro орханізатсію трудових відносин під час воєнного стану [On the organization of labor relations during martial law] : Закон України від 15.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>. [in Ukr.].
10. Pro osvitu [On education] : Закон України від 05.09.2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. [in Ukr.].
11. Pro doshkilnu osvitu [On preschool education] : Закон України від 11.07.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>. [in Ukr.].
12. Pro fakhovu peredvysychu osvitu [On vocational pre-university education] : Закон України від 06.06.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>. [in Ukr.].
13. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu [On complete general secondary education] : Закон України від 16.01.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>. [in Ukr.].
14. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo derzhavnykh harantii v umovakh voiennoho stanu, nadzvychainoi sytuatsii або nadzvychainoho stanu [On making changes to some laws of Ukraine regarding state guarantees in conditions of martial law, state of emergency or state of emergency] : Закон України від 15.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20/find?text>. [in Ukr.].
15. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo optymizatsii trudovykh vidnosyn [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding the optimization of labor relations] : Закон України від 01.07.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>. [in Ukr.].
16. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia shchorichnoi osnovnoi vidpushtky tryvalistiu do 56 kalendarnykh dniv kerivnym pratsivnykam zakladiv ta ustanov osvity, navchalnykh (pedahohichnykh) chastyn (pidrozdiliv) inshykh ustanov i zakladiv, pedahohichnym, naukovo-pedahohichnym pratsivnykam ta naukovym pratsivnykam [On the approval of the Procedure for granting annual basic leave of up to 56 calendar days to managers of institutions and educational institutions, educational (pedagogical) parts (subdivisions) of other institutions and institutions, pedagogical, scientific and pedagogical workers and scientific workers] : постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.1997 № 346. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-97-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Havrylenko, Stanislav Vasyliiev. Legal regulation of the features of labour relations of teaching employees under martial law. The scientific article is devoted to the peculiarities of legal regulation of the pedagogical workers labour relations during martial law. The source base of the study was legislative and by-laws that regulate the specifics of labour relations during martial law, including in the field of education. During the past year, several scientific works were published, devoted to the peculiarities of labour relations during martial law.

The specifics of the labour relations of educators during martial law have been established. Specifics of legal regulation of working hours, rest time, pay, and specifics of hiring, termination of employment relations are determined. Among the features of the legal regulation of the pedagogical worker's labour relations, it is worth mentioning the possibility of involvement in the liquidation of the consequences of hostilities, the introduction of a remote form of the educational process, the urgent dismissal of the employee at the time he requests, in case of location of the educational institution in the area of hostilities. It is worth paying attention to the need to pay for downtime in the amount of two-thirds of the tariff rate, to keep the place of work and the average salary. Changes in the labour legislation allow for the possibility of dismissal of an employee who does not appear at work for four consecutive months, does not get in touch, and about whom there is no information about his whereabouts.

It was emphasized that it is necessary to harmonize the norms of legislative acts that regulate the labour relations of employees during martial law and the provisions of the legislation on education in Ukraine. Attention is drawn to the need to develop a number of by-laws for the implementation of laws on the peculiarities of the work of educators during the war.

Keywords: pedagogical worker, martial law, labour relations, legal regulation.

УДК 340.13

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-431-439

**Тетяна
НІКОЛАЄНКО[©]**
доктор юридичних
наук, професор

**Дмитро
ЦІСАР[©]**
ад'юнкт

*(Національна академія Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна)*

**ГРОШОВА КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПІДНАЙОМ ЖИТЛА
В СОЦІАЛЬНОМУ ЗАХИСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ**

Досліджено один із елементів соціальних гарантій військовослужбовця, а саме отримання грошової компенсації за піднайом житла. Встановлено, що отримання грошової компенсації за піднайом житла є конституційною гарантією соціального захисту в частині забезпечення житлом військовослужбовців. Доведено, що гарантії соціального забезпечення військовослужбовців з урахуванням категорій військовослужбовців та місця проходження ними військової служби в частині забезпечення житлом є різними. Встановлено, що ризики та наслідки, які виникають у зв'язку з відсутністю належної соціальної гарантії, негативно впливають на забезпечення національної безпеки щодо вмотивованості проходження військової служби військовослужбовця. Запропоновано унормувати грошову компенсацію за піднайом житла з визначенням/встановленням її розміру з урахуванням різних чинників.

Ключові слова: соціальний захист військовослужбовців, гарантії, мотивація, грошове забезпечення, грошова компенсація, піднайом житла.

© Т. Ніколаєнко, 2022
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4587-2561>
nikolayenko_tetyana@ukr.net

© Д. Цісар, 2022
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4801-8483>
UnitFDC@i.ua